

A FALA DO GROVE E ARREDORES EN CLAVE DE HUMOR

Por: José Taboada García

O Galego podemos dividilo en dúas partes: antes da normativa e coa normativa. A normativa había que facela para que todos tiveramos un patrón para escribir. Fíxose, máis puideron facela moito menos complicada. Eu compároa coa xustiza, cos árbitros, con sindicatos, cos ecoloxistas, coas autoridades, coa banca, cos políticos,... Tenos que haber, máis...

Sempre que escribín fixen uso dela, agás esta vez, debido a que, para este artigo e para subliñar o que nel se pretende, teño que usar a fala do pobo. Fala que ten unhas palabras as que lles dan un significado especial segundo as circunstancias.

Lémbrome cando a TVG empezou a botar as películas e as series americanas dobradas ao galego normativo. Soábanme raro e chocante, escoitar a J.R., a John Wayne falando a nosa lingua.

Nunha delas entra no bar o eterno vaqueiro John Wayne, armado co seu inseparable revólver de cachas brancas, sombreiro, pano ao pescozo e botas de montar. De camiño á barra, bota unha ollada aos alí presentes e escóitao murmurar algo que non é do seu agrado. Volvéndose dilles:

- "Xa me estades tocando o carallo".

No Grove é moi típico a palabra <meu>, pero non empregada como posesivo.

Lémbrome que un mozo de Lugo veu a traballar ao Casino da Toxa. Durante a súa estancia neste pobo coñeceu unha moza, namoráronse e prometéronse amor eterno, ignorantes os dous de que o amor caduca. Ese amor acabou en voda, na que houbo moito arroz. Cando o amor se acabou veu o divorcio e, como case sempre pasa, o arroz volveuse paella.

El foise para o seu Lugo natal e ela quedouse cunha nena froito da súa relación. Xa pasados dez anos veu o pai da cativa a recollela; tiña un mes para estar con ela. Tocou o timbre e saúlle a súa ex.

- Elo *meu*, como che vai *meu*? Vas ter que pasarme máis *meu*, pois a meniña vai ir ao instituto *meu*, quere roupa e un ordenador novo *meu*.

Nesto sae a rapaza, xa coa maleta preparada, e cando comezaban a baixar as escaleiras, recordoulle:

- Ata logo *meu*, non esquezas o que che dixen *meu*.
- Eu non son teu. - Foi a súa resposta sen volverse -.

Se <meu> é típico do Grove tamén o é <vento>, pero non empregado como aire en movemento: *Dádelle vento a iso*: facédeo. *Dámoslle vento*: facémolo. *Hai que darlle vento*: hai que facelo. *Quen lle da vento a iso*!: complicación. ...

<Mío> era tamén do Grove, usado cando os compradores e compradoras paraban a poxa na lonxa para mercar peixe ou marisco. Poxa que se facía a viva voz, sen ningún *artiluxio*. Era unha forma de venda, que lle daba á lonxa un aire especial. Tamén se usaba para dicir que unha cousa era boa: *Puxéronnos uns percebes do primeiro mio*. Así mesmo para o viño e ata para as mozas de bo ver...

A tecnoloxía chegou tamén á lonxa e o <mío> transformouse nun "*clin*", son do mando a distancia que usan as peixeiras para parar a poxa. Agora teremos que dicir do primeiro "*clin*".

Do Grove é tamén <amolín> e <baticaso>. Lémbrome fai uns días, que camiñando pola rúa atopeime con Pedro, un rapaz de nove anos coñecido meu. Semellaba un Nazareno, un ollo denegrado, feridas na cabeza, nas mans, nos cóbados...

- Que che pasou Pedro?
- Onte iba na bicicleta e *amolín un baticaso*!

MAQUIEIRA
PESCA DEPORTIVA

Plaza de España, 4
Teléf.: 986 851 814

PONTEVEDRA

Da terra meca é tamén <boia>: *Ese non mira a boia*: é parvo. *Andamos aboiados*: despistados, perdidos. E a <pica>: anzol. *Ese come na pica limpa*: é parvo.

A finais dos anos cincuenta, moitos homes do Grove enroláronse na mercante en barcos estranxeiros e en plataformas petrolíferas e viñeron chapurreando algo de inglés.

Ata logo <yu>. Voume, que a miña <guaifa> ten malas pulgas, do son inglés “*guaiif*”: esposa. A min non me deron <chance>: oportunidade. Toda a noite en <estambai>: en espera.

Do Grove son tamén as populares collareiras, sobre todo as de antes. Esas mulleres que cun carrete de fío, unha agulla, cunchas da praia e un gran arte para vender, fixeron moitos cartos. Traballaban case todas na Toxa. Empregaban fío de mala calidade, para que rompese cedo e así vender máis.

- Cómprame un collariño, mozo
- Eu son de Portonovo
- Eló! As de Portonovo non teñen pescoso, meu.

Outras palabras e expresións típicas de O Grove son:

<Mundo>: empregado como comparación: O hotel era grande coma un *mundo*.

Palabras aforradoras como <Mi>. Mira: *mi*. Logo: <lo>. Profesor: <profe> e <pro>. *Pro* foi como as rapazas do Grove empezaron a chamarlle aos mestres catro anos antes da crise, eran futuristas e comezaron a aforrar.

<Seña>: Señora: Eu non son *seña* María da praia.

Remate en <in> do pretérito perfecto dos verbos da 1ª conxugación (ar). Bailar: *bailín*, Mirar: *mirín*, Parar: *parín*...

- Parín no semáforo.
- Ti soa
- Eló, para parar, fai falta axuda?

Na Guarda empregan <cata>, <catiña>: persoa. <Pisallada>: bronca. <Temporal>: Follón, cabreo. *E o cata botou unha pisallada*.

Unha parella con cara de poucos amigos: hai <temporal>. *Onte cheguei tarde a casa e a muller montoume un temporal*...

<Mar de fondo>: cando non se atopan a gusto. *Vámonos, que hai mar de fondo*.

Na Illa de Ons é típico a palabra <pañou>: por pescou. *Cesáreo os pañou un bo peis*.

Recalcan os ditos: iso foi <moito demasiado>. España é campiona do <mundo mundial>.

Empregan o (a) dúas veces:

- Eu a estes de Ons non os entendo, á radio chámalle: *a arradio*. Á moto: *a amoto*. E, sen embargo, a miña moza, que se chama Azucena, chámalle *Susena*.

Entre os veciños de Noalla e os da Illa de Ons sempre houbo boas relacións, xa por motivos comerciais e como tamén pola pesca, xa que os noalleges ían a pescar as augas de Ons. Isto deu lugar a uns piques, un tira e afrouxa, vaciles,...

Era polo ano 1930 e a pesca facíase case exclusivamente en dornas. Contan que unha noite de néboa estaban a pescar dous de Noalla preto de Ons e empezaron a meterse cos illáns, que tamén andaban por alí faenando.

- Cuá, cuá
- Corvos – Dician

Cabreados os de Ons, diríxense cara a eles. Cando os de Noalla ven achegarse catro dornas, dille un ao outro.

- Compañeiro, hai que morrer matando! Aqueles dous noalleges, sentados na dorna, parecían pouca cousa, pero o que menos medía, era 1'80 metros.

Sóbense un á popa e outro á proa co remo levantado e cando os de Ons ven aquilo di un:

- Vámonos daquí, que iso mesmo parecen os paus do Galatea.

A versión dos illáns non é a mesma. Téndoos rodeados, di un

- Para seres corvos tendes o pico moi longo, imos cortarlle un cacho
- Primo que só era unha broma!
- Ah! Es ti.

E esa relación de parentesco fixo que todo acabase de forma amigable.